

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษา เรื่อง “การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนธรรกานท์ อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน” ซึ่งเป็นทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของนักเรียน โรงเรียนธรรกานท์ อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียน โรงเรียนธรรกานท์ อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนธรรกานท์ อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรในการศึกษา

ประชากรในการศึกษา ครั้งนี้ คือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 - 6 จำนวนทั้งสิ้น 1,365 คน และผู้บริหาร โรงเรียน ครู/อาจารย์ และภาคียาเสพติดที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในการศึกษา ครั้งนี้ คือ

1) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของ Yamane ขนาดของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับความเชื่อมั่น 90% (สุวิมล ติรกานันท์, 2543: 154) ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 1 % ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 93 ตัวอย่าง

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{2}$$

$$= 1+Ne$$

โดยที่

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของกลุ่มประชากร

e = ระดับความเชื่อมั่น ที่ 10.0 % หรือ = 0.10

แทนค่า

$$n = \frac{1.365}{2} = 93 \text{ ตัวอย่าง}$$

$$= 1 + 1,365 (0.10)$$

2) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างนักเรียนแกนนำ และนักเรียนสมาชิก

เนื่องจากนักเรียนแกนนำมีสัดส่วนน้อยกว่านักเรียนสมาชิก คือนักเรียนแกนนำ อยู่ในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในขณะที่นักเรียนสมาชิกกระจายทุกระดับชั้นมัธยมศึกษา จึงประมาณสัดส่วนนักเรียนแกนนำ 30% และนักเรียนสมาชิก 70% จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำนวน 93 คน

3) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร โรงเรียน ครู/อาจารย์ และภาคีอาสาสมัครที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 คน เจาะจงผู้มีประสบการณ์การทำงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนธีรภานท์

3.1.3 สรุปกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ครั้งนี้ คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ นักเรียนแกนนำด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน 28 คน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ นักเรียนสมาชิกด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน 65 คน

กลุ่มที่ 3 ได้แก่

1) กลุ่มผู้บริหาร โรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ หรือ คณะครูผู้บริหาร โรงเรียน มีบทบาทในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน ส่งผลต่อการเปิดนโยบายให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน จำนวน 4 คน

2) กลุ่มครู ได้แก่ ครูที่ปรึกษานักเรียน ครูที่รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน มีบทบาทในการเป็นผู้ส่งเสริม/สนับสนุนการทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ส่งผลให้โครงการ/กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน มีพี่เลี้ยงหรือผู้ให้คำปรึกษา เสริมแรงและให้กำลังใจ จำนวน 5 คน

3) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำเภอเขต 2 คือ เจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนทุกสังกัด ในอำเภอบ้านโฮ่ง

จังหวัดลำพูน ส่งผลต่อการสนับสนุนผู้บริหาร โรงเรียนให้มีความสำคัญต่อการป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติดในโรงเรียน จำนวน 1 คน

4) ผู้แทนสถานีดำรวจภูธรบ้านโฮ่ง คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่รับผิดชอบ โครงการ/
กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนธีรกานท์ อำเภอบ้านโฮ่ง ในโครงการ
สถานีดำรวจจำลองในสถานศึกษา ส่งผลต่อการสนับสนุนองค์ความรู้และตัวแบบผู้นำให้กับ
นักเรียน จำนวน 1 คน

5) ผู้แทนสาธารณสุขอำเภอบ้านโฮ่ง คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือพยาบาล ที่
รับผิดชอบ การบำบัดรักษา ยาเสพติดหรือการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพกับนักเรียน ในโรงเรียนธีร
กานท์ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ส่งผลต่อการสนับสนุนองค์ความรู้และการบำบัดรักษา ยาเส
พติดให้กับนักเรียน จำนวน 1 คน

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)

1) รวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
ของนักเรียนแกนนำ และนักเรียนสมาชิกในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดและในส่วนที่
เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเพศ อายุ
ระดับชั้นที่ศึกษา และสถานภาพครอบครัว ปัจจัยภายในตัวนักเรียน และปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน

2) รวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับ กลุ่มผู้บริหาร โรงเรียน ครู/อาจารย์ และหน่วยงาน/ภาคี ที่ให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุน
นักเรียนในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในโรงเรียน

3.2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ประกอบด้วย

ได้แก่ แนวการศึกษาข้อมูลการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน
โดยศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย วารสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งประวัติความ
เป็นมา วิสัยทัศน์ นโยบาย พันธกิจ วัตถุประสงค์ และผลการดำเนินงานของสำนักงาน
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบ
เลือกตอบ (Checklist) และคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended questions)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียนที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของนักเรียน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของนักเรียน โดยแบ่งออกเป็นนักเรียนแกนนำ และนักเรียนสมาชิก ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended questions)

3.3.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) และคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended questions)

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended questions)

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของโครงการ ฯ ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended questions)

3.3.3 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

1. ขอความร่วมมือจากโรงเรียนธีรภานท์ อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน อนุญาตให้ ผู้ศึกษาเข้าไปดำเนินการเก็บแบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู/อาจารย์ และภาคีอาสาสมัคร

2. แจกแบบสอบถามให้กับนักเรียนแกนนำและนักเรียนสมาชิก

3. สัมภาษณ์ผู้บริหาร และครูอาจารย์ ผู้แทนเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2

4. รวบรวมแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1. แบบสอบถาม (Questionnaire)

ผู้ศึกษาดูตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลตามแบบสอบถาม นำมาจัดระเบียบข้อมูลเพื่อเตรียมสำหรับการวิเคราะห์สถิติ โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการศึกษาทางสังคมศาสตร์ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสถิติที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนธรรกานท์ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล วัดระดับการมีส่วนร่วม โดยใช้การวัดตามแบบมาตราวัดลิเคิร์ต (Likert's Scale) แบบสอบถามส่วนนี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ลักษณะของคำถามประกอบไปด้วย ข้อความที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต ในโรงเรียนธรรกานท์ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน โดยแต่ละข้อเป็นคำถามเลือกตอบ 5 ระดับ โดยทำเครื่องหมายในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้คะแนนแต่ละระดับความสำคัญ ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วม	ค่าคะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

ใช้เกณฑ์การแปลผลระดับการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2542: 35-36)

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต อยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต อยู่ในระดับมากที่สุด

1. กลุ่มนักเรียนสมาชิก ใช้เกณฑ์การแปลผลอัตรภาพชั้นสำหรับ ดังนี้

ใช้เกณฑ์การแปลผลอัตรภาพชั้นสำหรับกลุ่มนักเรียนแกนนำ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อัตราภาค} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}} \\ &= \frac{5-1}{3} = 1.33 \end{aligned}$$

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 5.00 - 3.67 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.66 - 2.33 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.32 - 1.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

2. กลุ่มนักเรียนแกนนำ แบ่งเกณฑ์ค่าเฉลี่ยเป็น 2 กลุ่ม เพื่อให้มีการกระจายกลุ่มตัวอย่าง บางกลุ่ม อยู่ในสัดส่วนเดียวกัน และความเหมาะสมในการทดสอบสถิติไคสแควร์ (Chi-square) ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 5.00 – 4.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.49 – 1.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

3.4.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียน/อาจารย์ และภาคี ยาเสพติด ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนชිරกานท์ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัด ลำพูน รวมจำนวน 12 คน โดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของ นักเรียน และการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในด้านรูปแบบกิจกรรม ด้านการติดต่อประสานงาน และด้าน ทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง และมีการบันทึกในแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดขึ้น แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์จากบทสัมภาษณ์ (Interview Analysis) โดยวิเคราะห์ร่วมกับ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ศึกษา รวบรวมมาวิเคราะห์ เพื่อชี้ให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน

3.5 สถิติที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมกับระดับการวัดข้อมูลและประเภท ของตัวแปร ดังนี้

1. ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สรุปข้อมูลในกรณีตัวแปรอยู่ในระดับ Interval
2. ใช้อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) กรณีที่เป็นการพรรณนาเพื่อเปรียบเทียบภายในกลุ่มตามตัวแปรต่างๆ
3. ใช้ไคสแควร์ (Chi-square) วัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. ใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หรือ Correlation Coefficient Analysis (Pearson Correlation) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และสัมพันธ์กันในเชิงบวกหรือลบ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 และระดับ 0.05
5. วัดขนาดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่ใด จะใช้ค่า Gamma วัดขนาดความสัมพันธ์กรณีตัวแปรที่นำมาหาความสัมพันธ์ด้วยระดับ ordinal และใช้ค่า Cramer's V วัดขนาดความสัมพันธ์กรณีตัวแปรที่นำมาหาความสัมพันธ์ด้วยระดับ nominal การระบุความหมายของขนาดความสัมพันธ์ ใช้เกณฑ์การระบุความหมายของขนาดความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ (ชัยสิทธิ์ เฉลิม มีประเสริฐ, 2544: 120)

ค่า	แสดงว่า
+ -1.00	มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ (perfect association)
+ -.76 ถึง .99	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก (very strong association)
+ -.56 ถึง .75	มีความสัมพันธ์กันสูง (strong association)
+ -.26 ถึง .55	มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง (moderate association)
+ -.01 ถึง .25	มีความสัมพันธ์กันน้อย (weak association)
.00	ไม่มีความสัมพันธ์กัน (no association)